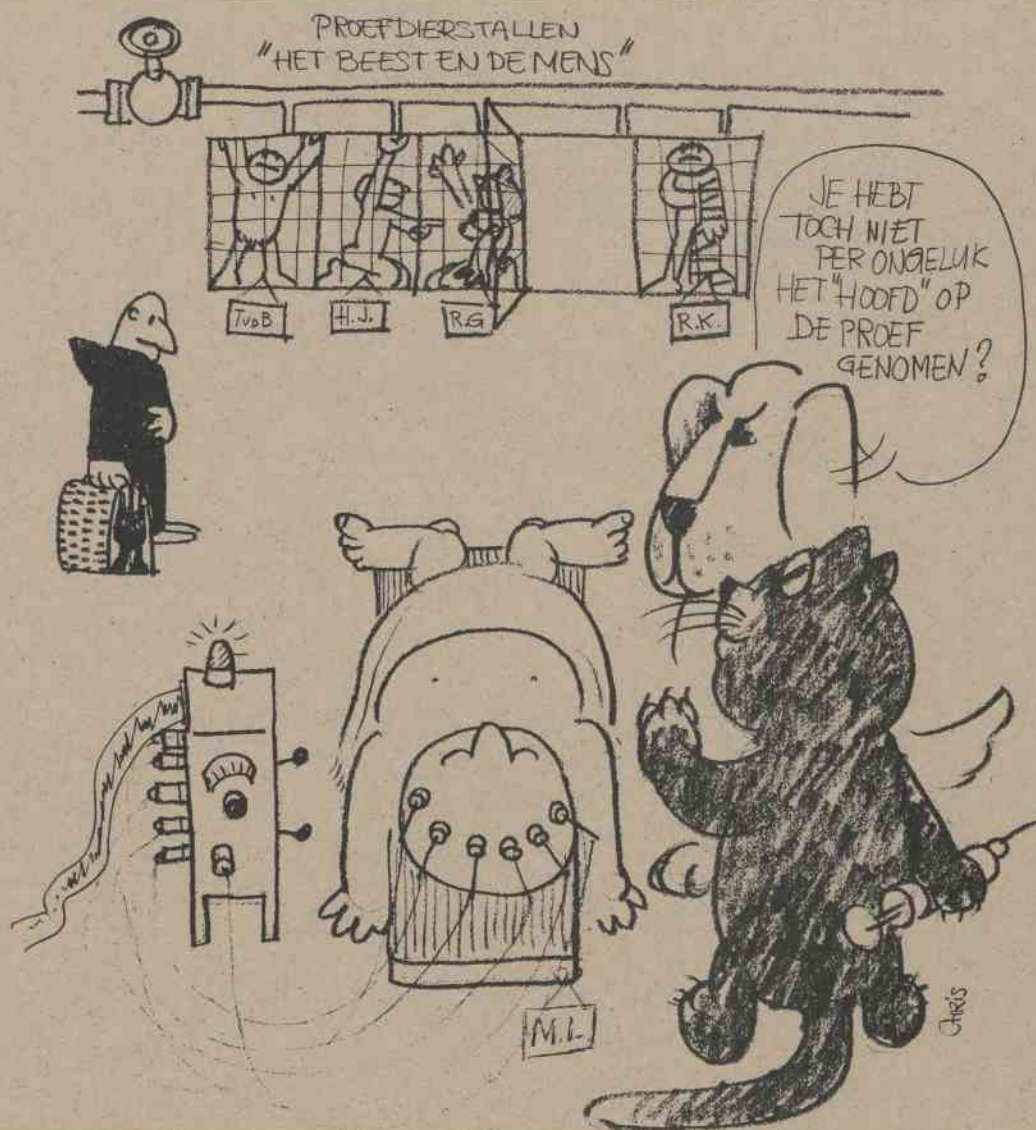

MAFFIUS

MAFFIUS, maandelijks verschijnend informatie- en opiniebulletin van de Rijksuniversiteit Limburg.

Maffius nr. 3
4e jaargang, maart 1978

Inhoudsopgave:

Brief van Dr. J.G.H. Tans	1
Het beest en de mens	2
Beste Derdejaars	17
Hoe Een Zonnige Ochtend Bedreigd Werd En Gelukkig Nog Net Gered	17

Officiële informatie

Publikaties, voordrachten, kongressen	18
Georganiseerd Overlegorgaan	21
Oproep nieuwe leden kommissie studentenvoorzieningen	22
Wie Wat Waar	23

Koffie-oproer ook in Maastricht?	24
Ruimtelijke Ordening in Limburg, een geschiedenisles	25
Kies bewust een school voor uw kind	27
Alternatief Ambtenaren Actiecomité	28
Het Vrouwenhuis	29
Evenementenlijst	30
Maastrichts Studenten Overleg	30
Sport	31
Lieve mensen	32
Het is weer zo ver	33
Het universiteitskoor	33

redactieleden Maffius

Kees Schröer	Vijverdal	Eindredactie: Anke van Leeuwen
Hans Hagen		
Puck Muller	Biomedisch Centrum	
Wim Hermens		Redactie-adres:
Jan Muytjens	Hoofdgebouw	Inge Dauphin, Vijverdal
Jaap Zuidweg	Student	Vijverdalseweg 1
Jan Duijzers		043-841777 tst. 2173
Henny Peltenburg		
Inge Dauphin	Redaktiesekretaresse	Druk, reprografie RL
Joep Offermans	Adviseur	AV-groep/K00: lay out, illustraties en voorbereiding drukwerk

Bedankt Guus!

” van de redactie

Van de Redactie

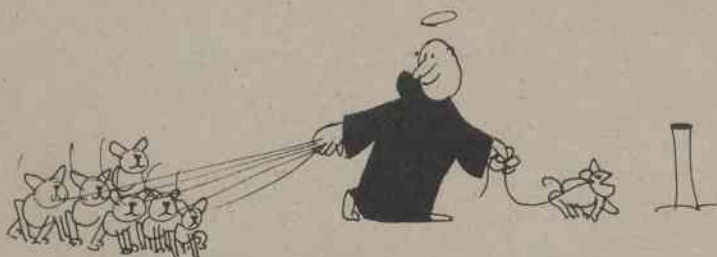
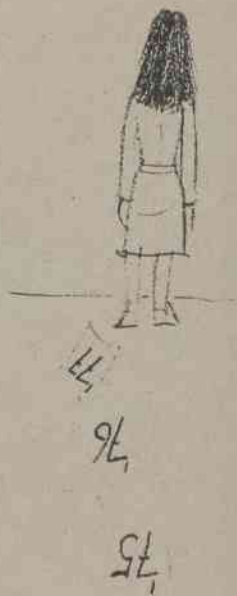
Wederom gaat één van de oude getrouwen de redactie verlaten: Marijke Niemann.

Marijke heeft, zoals ze het zelf uitdrukte, drie jaar meegewerkt aan het in leven brengen en in leven houden van Maffius, en vindt dat ze maar eens plaats moet maken voor fris bloed.

Marijke, namens de redactie, bedankt !

Nu Marijke is uitgetreden, zoeken wij een nieuw redactielid vanuit de Diensten om haar plaats in te nemen.

Belangstellenden kunnen zich opgeven bij Inge Dauphin, redaktiesecr.

” Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, foto copie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie. ”

Sluitingsdatum kopij Maffius nr. 4 : 21 maart.

---

brief van Dr. J.G.H. Tans

Aan studenten en medewerkers
van de Rijksuniversiteit Limburg

Beste vrienden,

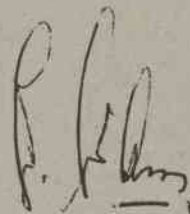
het liefst zou ik jullie allemaal een persoonlijk briefje schrijven, nu wij wat heen zijn over alles wat ons is overkomen bij gelegenheid van mijn afscheid.

Maar daar is geen beginnen aan, jammer genoeg. Daar zal ieder wel begrip voor hebben.

Mag ik daarom de hulp van Maffius inroepen om u allen ook langs deze weg nog eens bijzonder hartelijk te danken voor alles? Ook namens mijn vrouw, die bijzonder getroffen is door de wijze waarop Koen van Vugt haar aandeel heeft weten te verwoorden in al die activiteiten, waarmee wij ons beiden bijna een leven lang dienstbaar hebben willen maken aan gezamenlijk beleefde idealen. Dat was hartverwarmend en is -- zo is mij gebleken -- door velen ervaren als het hoogtepunt van de dag.

Voor ons evenwel was die hele dag één hoogtepunt. Wij houden niet zo van persoonsverheerlijking. Maar de hartelijkheid waarmee wij van alle kanten werden geprezen, gelauwerd, met geschenken overladen en gedankt, heeft ons ontroerd en elk gevoel van afweer bij voorbaat de kop ingedrukt. Wij hebben mijn afscheid daardoor ook niet ondergaan als een wat ambivalente ceremonie, maar als een blij en feestelijk gebeuren, waarmee weliswaar alweer een boeiende episode in ons leven werd afgesloten, maar dat tegelijk een aanmoediging was om, zij het op andere en aangepaste wijze, bezig te blijven met de veranderingsprocessen in onze samenleving.

Wellicht komen wij elkaar dan ook nog wel eens tegen. En dan hoeven wij het gelukkig niet te hebben over die tijd van toen en de geschiedenis van weet je nog wel. Dan hebben wij samen stellig wel weer actuele problemen aan ons hoofd. Problemen ook van straks. Tot slot daarom: tot ziens!
Het ga jullie allen goed. En nogmaals hardstikke bedankt.

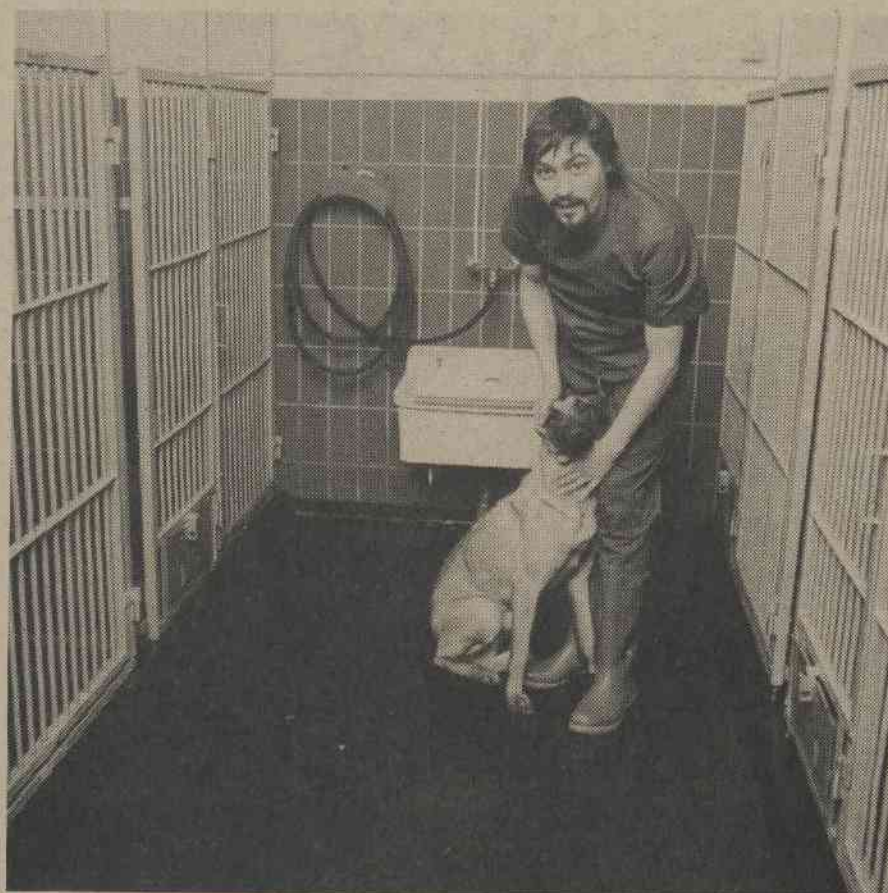

Mechelen, 10 februari 1978

Dr. J.G.H. Tans.

het beest en de mens

fotografie : coen v.d.gugten

De laatste tijd hebben er regelmatig stukken in De Limburger en in het Limburgs Dagblad gestaan over de aanvoer van proefdieren en het gebruik van proefdieren aan onze universiteit.

"De man in Horst" was hiertoe de direkte aanleiding. De knuppel werd in het hoenderhok gegooid toen er werd geschreven dat deze politieman uit Horst honden mepte en deze verkocht aan onze universiteit. Dit had woedende telefoontjes en zelfs een in vivo uitgevoerde scheldtirade bij de receptioniste tot gevolg!

Dit alles was voor Maffius reden om eens te gaan kijken hoe het er hier uitziet met kat, hond, rat, konijn, enz.

Omdat het heel moeilijk is dit nogal tere onderwerp objektief weer te geven, hebben we geprobeerd de zaak van meerdere kanten te laten zien.

Eerst is een interview gedaan met Ton v.d. Bogaard, die zo'n beetje de woordvoerder van de universiteit is geweest in deze affaire. Dit interview is echter à titre personnel.

Daarna hebben we een gevarieerd vragenlijstje voorgelegd aan verschillende experimentatoren die dierproeven doen.

Voorts een stukje van Jan Graat van Medische Ethiek over de ethische aspecten en last but not least laten we iemand aan het woord die lid is van de Anti-vivisektiebond.

1

Deel I

*De aanleiding tot dit gesprek is de proefdierenaanvoer.
Wat zijn nou de erkende dierenleveranciers die dieren mogen leveren?*

Wij krijgen dieren van één leverancier, die komt uit Brabant. Ik geloof dat zijn naam er niet toe doet. Hij voldoet aan de wettelijke vestigingseisen. Die stellen niet zoveel voor, maar ze kunnen ingetrokken worden. Het is meer een stok achter de deur.

Wij mogen geen honden kopen die korter dan drie weken tevoren ingeënt zijn, omdat op deze manier een hond die gisteren weggelopen is niet morgen verkocht kan worden.

En dat was met die man in Horst wèl het geval?

Waar ik het net over had, was een handelaar. De man in Horst is politie-agent, die als plaatselijke asielhouder fungeert, en met het probleem zat dat hij de honden moest laten afmaken door de lokale dierenarts, en dat kostte hen f 25,- per hond. Hij heeft toen contact opgenomen met het gemeentebestuur en die wilden het niet betalen. Ze hadden er geen bezwaar tegen als wij die honden namen. Dit zijn honden die opgevangen zijn in de omgeving van Horst, drie weken in het asiel gehouden zijn om op de eigenaar te wachten, kwam deze niet, dan werd de hond, net als in de meeste asiels in Nederland, afgemaakt. Dat is vervelend, maar er is geen andere oplossing.

Dus jij ziet het zò: je kunt ze beter eerst nog gebruiken voor dierproeven en dan afmaken, om op die manier andere dieren te sparen.

Ja, dierproeven moet je zo min mogelijk, en vooral zo verantwoord mogelijk doen. Dus alleen voor nauwomschreven en bereikbare vraagstellingen of om de toepassing van nieuwe technieken en medicamenten op de mens binnen aanvaardbare risikogrenzen terug te brengen. Je doet ze dan ook pas in laatste instantie. Dat is ook wetenschappelijk beter, want een dierproef geeft altijd een enorme variabiliteit. Maar je moet op een gegeven moment je hypothesen of je gevonden waarde testen. Ook zul je de therapeutische index van een nieuw geneesmiddel moeten bepalen, en daar heb je dierproeven voor nodig. Die moeten natuurlijk gedaan worden met zo min mogelijk ongemak voor het dier en als het kan met een dier van een zo laag mogelijke orde, hoewel ik dat altijd een zeer relatief en subjektief begrip vind. Wie bepaalt of een dier van een hoge of lage orde is? Het publiek heeft over het algemeen minder moeite proeven op ratten en muizen, die doden ze zelf ook wreed met klemmen of ze slaan ze dood, dan met honden of katten.

Hoe komt die handelaar die je in het begin noemde aan zijn beesten?

Die koopt hij, die worden hem aangeboden.

Maar daar zit dus eventueel de mogelijkheid om gemepte honden hier binnen te krijgen, als hij ze koopt van iemand die ze gejat heeft?

Ja, dat is zo. We hebben deze man genomen omdat hij ook aan andere universitaire proefdierencentra levert. Hij heeft aan deze handel zijn broodwinning en is dus veel minder geneigd om risico's te lopen. We krijgen hier uit de buurt wekelijks honden aangeboden, vooral in het begin belden er veel mensen op om te vragen of ze

hun hond niet konden komen brengen, maar dat accepteren wij nooit omdat we geen zekerheid hebben of het niet de hond van de buurman is of zoiets.

Maar als je bijvoorbeeld in de krant leest dat er een auto aangehouden wordt met zes honden erin, dan krijg je de indruk dat dat hondenmeppers zijn. Dan vraag je je af hoe ze die beesten kwijtraken. Het is nu duidelijk dat ze niet direkt aan de RL kunnen leveren, maar ze zouden eventueel wél aan zo'n handelaar verkocht kunnen worden?

Dat zou kunnen, maar het aanbod van honden op de markt is zo groot dat het nauwelijks zin heeft om ze te gaan meppen. Veel mensen denken, en met name een Stichting in Maastricht probeert dat idee te lanceren, dat we 's avonds met een auto door Maastricht rijden, gauw een hond pakken, en dan vol vreugde Ruud of iemand anders opbellen om te zeggen: joh, we hebben er weer een! Heel veel overtollige huisdieren worden aangeboden. Wij krijgen ook erg veel grote honden, die waarschijnlijk voor dressuur of zo zijn gebruikt en mislukt, of jachthonden, of windhonden die niet snel genoeg zijn. Het is echt een bepaald kaliber honden dat je aangeboden krijgt. Er komt natuurlijk wel eens een gemepte hond tussen, dat is niet te voorkomen zolang de asiels niet meewerken, maar die termijn van drie weken wordt toch vrij streng aangehouden. En als iemand zoekt naar zijn hond moet hij hem binnen drie weken toch wel gevonden hebben. Die termijn is natuurlijk altijd arbitrair, maar ik vind het toch lang genoeg.

De beste oplossing is als de asiels hun overschot aan honden, die ze zelf afmaken, aan ons ter beschikking zouden stellen. Dan was de hondenhandel in één keer verdwenen.

Is er eigenlijk nog enige vorm van selectie?

We hebben voor bepaalde experimenten bepaalde soorten honden nodig. We gebruiken zoveel mogelijk, wat wij noemen, straathonden, niet-gefokte honden, omdat het aanbod groot is. Dat kan bijvoorbeeld voor infarkt-experimenten erg goed. Daar hebben we wel een grote hond voor nodig, omdat we voldoende ruimte in de borstkas moeten hebben. We betrekken normaliter eigenlijk alleen grote honden. Krijgen we echter toch kleinere honden aangeboden, b.v. uit het asiel, dan kunnen we die ook gebruiken. We moeten nl. één keer per jaar onze apparaten ijken, flow-meters en dat soort zaken, dan doe je eerst een in vitro-opstelling en daarna doe je dat op een hond. Ook hebben we geregeld bloed nodig, en daar gebruiken we die honden dan wel voor. En ze kunnen ook voor de niertransplantatie-projecten gebruikt worden. Maar er wordt hier nooit een hond afgemaakt zonder dat we er iets mee doen. Al zit-ie drie maanden, er komt altijd een bestemming voor. En we hebben toch redelijk voldoende plaats nou, we hebben wel eens ruimtegebrek, maar dat zit 'm niet op één hond. Als we praten over ruimtegebrek, dat is dat dat we twintig honden niet kunnen plaatsen en dat we daarvoor een projekt niet kunnen uitvoeren. Maar voor één hond is er altijd wel plaats.

Is er enige vorm van controle op wat jullie op de afdeling met die dieren doen?

In de stallen doen we in principe niks. Die vorm van controle, dat is in feite waar ik een beetje bij ben gekomen, omdat ik wel eens gevraagd ben om te adviseren, of als er problemen waren. Er komt ook wel eens een dierenarts uit de stad als ik er niet ben. En verder hebben wij wettelijke bepalingen waar we ons aan houden. De controle op de toelaatbaarheid van experimenten ligt momenteel nog volledig bij de Researchcommissie. Met de nieuwe wet op de dierproeven moet daar ook een verantwoordelijke voor komen. Maar die hebben we momenteel nog niet.

Als die verantwoordelijke er komt, zijn daar dan algemeen geaccepteerde criteria voor, of is het zo dat zo'n persoon op eigen hand moet gaan beslissen wat kan en wat niet kan?

Ja, daar zijn minimum eisen voor. Het is natuurlijk erg moeilijk om hiervoor absolute eisen te stellen, omdat het belang van het experiment afgewogen moet worden tegen het ongemak voor het proefdier. En daarvoor is toch wel een grote betrokkenheid bij de experimenten van de proefdierkundige nodig. Er zijn minimeisen, maar er wordt toch ook wel wat aan de eigen verantwoording en het ethisch inzicht van de proefdierkundige overgelaten.

Wat zijn die minimeisen?

Je doet zoveel mogelijk onder optimale narcose. Met die minimeisen heeft eigenlijk niemand moeilijkheden omdat die je experiment bevorderen. Ik bedoel, je gaat geen borstkas openmaken als de hond niet goed onder narcose is, want dan gaat hij òf dood, òf hij windt zich zo op dat hij bij wijze van spreken van angst al een hartinfarkt krijgt. Voor de verzorging zijn gewoon standaardvoorschriften: hokken, bouw van de stallen, temperatuur, voeding.

Maar nu een heel concreet voorbeeld. Een hond krijgt een niertransplantatie, de nier wordt afgestoten en het dier wordt ziek. Wie zegt dan: nu is het gewoon niet langer verantwoord om zo'n dier nog langer in leven te houden?

Daarover hebben we met de chirurgen rond de tafel gezeten. Bij de dieren wordt dagelijks bloedgeprikt. Op een gegeven moment stijgt de ureumwaarde, want omdat de nieren niet meer functioneren kan hij z'n ureum niet meer uitscheiden. Is hij boven de 1000, dan wordt het experiment beëindigd. Dat is niet alleen een ethische regeling, die hond heeft dan weinig last meer omdat ureum ook een narcotiserend effect heeft en die dieren helemaal suf zijn.

Dus voor die hond hebben jullie een hard criterium: boven een ureumwaarde van 1000 afmaken. Hoe zit dat met de transplantaties bij ratten?

Nou, dat gaat een beetje buiten mijn gezichtsveld, maar ze gebruiken niet zo dat harde criterium van boven de 1000.

Van routineproeven met dieren worden ook wel vaak films gemaakt. Kan dat hier ook?

Ja, maar we moeten even een onderscheid maken tussen research, gezondheidszorg (diagnostiek) en onderwijs. Je kunt voor onderwijs inderdaad dingen opnemen op film en laten zien als demonstratie. Voor research kun je dat natuurlijk niet doen, want als je dat kon, hoefde je geen research meer te plegen. Voor onderzoek, voor diagnostiek, krijg je steeds nieuwe monsters uit de kliniek. Een van de weinige waarbij dit bijvoorbeeld nog gebeurt, is virologie. Daarbij wordt een bebroed kippeï of een nest pasgeboren muizen ingespoten en dan zie je pathologische veranderingen optreden wanneer de patiënt een virusinfectie had.

Wat betreft het onderwijs, dat is natuurlijk aan een universiteit als deze erg belangrijk. Dierproeven voor demonstraties zijn eigenlijk niet toelaatbaar. Die kunnen inderdaad op videoband opgenomen worden en hoeven dan maar één keer gedaan te worden.

Bepaalde dierproeven als training voor chirurgische teams. Net als nu, voor die niertransplantaties worden de chirurgen hier getraind in het lopende projekt van Hans Jeekel. Dat is alleen een verzekering voor zijn projekt. Daar verliest hij wel eens een hond die hij anders niet verloren zou hebben. Daar heb ik weinig problemen mee. Hier worden voor onderwijs veel minder dieren gebruikt, er wordt ook nauwelijks op dode dieren gesneden. Wat we nu doen: we halen voor blok 3.1 normale en abnormale harten van het slachthuis, dat zijn toch slachtdieren, en die gebruiken we als demonstratiemateriaal. Ik geloof dat we daar hier weinig problemen mee hebben. Dat was in het oude curriculum wel anders, daar begon je met in een kikker te snijden, of in een haai. En dat ging zo door.

Wat zijn volgens jou de aantallen proefdieren die gebruikt worden bij de cosmetica, bij de farmacologie en bij het wetenschappelijk onderzoek?

Die getallen voor cosmetica komen van een boek van een zekere meneer Ryder, geloof ik, dat heette "Victims of science". Die heeft een jaar of tien geleden in Engeland alle proefdieren die geregistreerd werden geanalyseerd. En daarvan was 40 of 50% voor de cosmetische industrie. Waarom? Die industrie moest deze proeven voorgeschreven bij de wet doen en melden om zijn produkten op de markt te mogen brengen. Die doen geen proeven om een "beter" produkt te ontwikkelen, maar dat zijn voorgeschreven proeven, net als bij een nieuw voedingsmiddel. Inmiddels is er in Engeland een wet aangenomen dat alle dierproeven gemeld moeten worden. Vorig jaar heeft men weer een onderzoek gedaan, er waren zoveel proeven gemeld dat men het niet meer totaal kon bekijken, toen werd er een steekproef gehouden. Er bleek dat op 1000 proefdierexperimenten er geen één bij was van de cosmetische industrie. Die vallen volledig in het niet.

Dus het grote verbruik is voor de farmacologische tests en het biomedisch onderzoek?

Ja, dat is 95%. En de rest is cosmetica, en biologie doet nogal wat proeven, en het onderwijs. Verder pesticiden, bestrijdingsmiddelen en dat soort zaken.

Is het waar dat volgens de nieuwe wet op de dierproeven geen proeven met honden, poezen, apen of paarden mogen gebeuren als die ook met andere dieren kunnen worden gedaan?

Er is inderdaad een streven om wat men noemt hogere diersoorten te beschermen. Dat zijn vooral diersoorten die emotioneel dicht bij de mens staan, maar ook, en daar ben ik wel gelukkig mee, bedreigde diersoorten zoals apen.

Zou dat betekenen dat op het Biomedisch Centrum van honden op varkens moet worden overgeschakeld, of deugen die niet als model?

Nou, voor het model is het varken beter, omdat de hele metabolisme en fysiologie van het varkenshart, en van het hele varken, dicht bij de mens staat dan de hond, maar die honden die moeten getraind worden. En het is onmogelijk om een varken te trainen, daarom is er ook nog nooit een circusnummer met varkens geweest of zo.

We willen je nog een paar vragen stellen naar aanleiding van een recente brief van minister Pais. Er stond in die brief dat opgegeven moest worden welke mensen verantwoordelijk zijn voor de gang van zaken.

Voor de proeven zijn natuurlijk de hoofd- en de deelprojectleider verantwoordelijk, dacht ik, hier in Maastricht. Wat Pais bedoelt is: wie controleert de dierproeven? Daarvoor is in Maastricht geen mens, dat is hoogstens op vrijwillige basis.

Dus is hier niemand die je aansprakelijk zou kunnen stellen als er iets mis gaat?

Ja, M. Lambriex, als hoofd van de proefdierstallen. Maar wie in feite de dierproeven controleren, dat zijn de biotechnici. Dat zijn degenen die aan de bel trekken als er iets mis is, en dan mij vaak vragen omdat ik toch wat makkelijker met de experimentator praat.

En de registratie, is het zo dat er een registratie per proef, per experiment bestaat?

Er is een registratie van alle dieren die binnenkomen of gefokt worden, en er is een quarantaine-registratie. Bovendien is er van de grotere proefdieren van ieder dier een kaart i.v.m. ziektes, vaccinatie, etc. En verder is er een registratie van de proeven. Dus bij grotere dieren zijn die individueel en bij ratten en kleinere dieren zijn die op nummer en op proef. Dus op het moment dat die experimentator zes ratten ophaalt, zijn wij het zicht erop grotendeels kwijt. Bij honden en andere dieren is dat niet zo.

Geloof je dat het nuttig zou zijn om de ethische aspecten van het onderzoek door een aparte commissie te laten bekijken?

Ik dacht dat het beter was om de proefdierkundige advies te laten uitbrengen aan de Researchcommissie. Zijn daar problemen over, dan kan de gebruikersraad eventueel met landelijke overlegcommissie proefdierkunde ingeschakeld worden. Maar om nu weer een commissie erbij in te stellen...

Ja, maar in de Researchcommissie is het natuurlijk zo dat je altijd een beetje in je eigen vlees snijdt door op de ethische aspecten te wijzen.

Ja, maar bij dierproeven is het gewoon zo dat het doel de middelen heiligt, binnen zekere grenzen.

Maar die grenzen, daar kun je mee schuiven.

Dat is zo, maar die grenzen zijn zo afhankelijk van het doel. Laat ik het zo stellen, ik zou bereid zijn, als ik een goede kans had om iets tegen leukemie te ontdekken, om daar honderd apen aan op te offeren. Ik ben

niet bereid om honderd apen op te offeren voor hartinfarkten om de doodeenvoudige reden dat de kans er momenteel nog niet is dat je daar iets tegen vindt, en omdat je dat net zo goed op varkens kunt doen. Nou, dat bedoel ik dan met afwegen.

Als je bijvoorbeeld naar zwemtraining van ratten kijkt, ik meen dat die beesten drie keer per week een uur moesten zwemmen in een bak, en dan zwommen ze of een uur of totdat ze uitgeput waren, en uitgeput werd dan gedefinieerd als tien seconden onder water blijven. Nou, ik kan me voorstellen dat je daarbij een ander protocol kunt bedenken waarbij de dieren zes keer per week een half uur moeten zwemmen zodat het nooit zal voorkomen dat ze geheel uitgeput raken.

Maar een uur is voor een getrainde rat niks. Het grote probleem met die ratten is dat ze het in het begin niet kennen, en dan echt paniekerig zijn. Na de derde keer maken ze zo min mogelijk bewegingen, het water is op temperatuur gebracht. Het is zelfs zo dat men de staart moet verzwaren, anders doen ze helemaal niets meer, dan gaan ze gewoon hangen en drijven.

Als je je realiseert dat die ratten na een paar weken training lang niet meer tot uitputtens toe worden belast, dan is het ook niet waar te maken dat ze die eerst twee of drie keer wél bijna moeten verdrinken.

Je zou de training iets geleidelijker op kunnen bouwen.

En dat soort toezicht heeft iemand van de Researchcommissie nu niet uitgeoefend, dat kun je vaststellen.

We zitten hier met een kleine groep biomedische onderzoekers. Die zullen waarschijnlijk ook in die commissie gaan zitten. Dat hoeft niet, maar dat is wél waarschijnlijk. Dan zit je toch weer met diezelfde mensen rond de tafel. Ik geloof dat het dan net zo nuttig is dat daar in die commissie iemand tegelijk het ethische aspect aan de orde stelt.

Wat vind je van de proeven die bijvoorbeeld studenten in de psychologie moeten doen?

Ja, ja, met die Skinner box e.d. Dat is iets waar heel weinig tegen geprotesteerd wordt omdat ze onbloedig zijn. Maar die gedragstudies bij ratten, dat is een enorme vorm van dierenmishandeling. Ze krijgen stroompjes als ze links gaan en rechts, nou is dat nog niet zo erg, want dat is een normale manier van dressereren, maar op een gegeven moment gaan ze die stroompjes gewoon verwisselen en zo maken ze die ratten gewoon gek. En ik vind ze

vooral zinloos omdat de overdraagbaarheid op de mens zo enorm minimaal is. Ten eerste worden die ratten bestudeerd in een pathologische situatie, die zou je op de vuilnisbelt moeten bestuderen of in ieder geval in een natuurlijk biotoop, dan zijn ze nl. konstant bezig met voedsel verzamelen, terwijl ze in deze experimenten alleen maar bezig zijn met agressie en paren. Dat is abnormaal. En die gegevens worden dan ge-extrapoleerd naar mensen. Dat is inderdaad een heel gevaarlijke zaak.

2

Deel II

Op het Biomedisch Centrum wordt veel met proefdieren gewerkt. We hebben een aantal mensen die zelf experimenten doen met proefdieren de volgende vragen gesteld:

- Vraag 1: Wilt u kort beschrijven hoe de proeven gebeuren en waartoe het onderzoek dient?
- Vraag 2: Hoe komen de dieren aan hun einde en welke criteria worden daarvoor gebruikt?
- Vraag 3: Hoeveel dieren worden er per jaar gebruikt?
- Vraag 4: Hebt u het gevoel dat de dieren onder de proeven lijden? Zo ja, is dat naar uw mening onvermijdelijk?
- Vraag 5: Vindt u dat het feit dat er proefdieren worden gebruikt extra controle noodzakelijk maakt?
- Vraag 6: Hebt u zelf ethische problemen (gehad) bij het werken met proefdieren?

Ger van der Vusse doet proeven in het onderzoekselement "Hartspier-metabolisme onder normale en ischaemische condities".

1. De honden worden voordat ze op de operatietafel komen verdoofd. Ze worden aangesloten op beademingsapparatuur. De borstkas wordt geopend en een aantal katheters wordt in de arteriën en venen van het hart gebracht. Daarna wordt een vat afgesloten waardoor de bloedtoevoer van een gedeelte van de hartspier wordt gestopt. Het onderzoek dient om inzicht te krijgen in de metabole veranderingen die ontstaan bij belemmerde bloedtoevoer in de hartspier. Op basis hiervan kan men patiënten met een hartinfarkt beter behandelen.
2. Aan het eind van de proef krijgt het dier een overdosis van het narcosemiddel. Het komt dus niet meer bij.
3. Het gaat om 60 tot 100 honden per jaar.
4. Ze merken alleen de eerste injectie.
5. Extra controle is noodzakelijk, o.a. om de criteria vast te leggen voor verantwoord proefdiergebruik.
6. Heeft zelf geen bezwaren tegen dit soort experimenten zolang de dieren er niet onder lijden en hij zelf van het nut overtuigd is.

Marijke Krill doet proeven in het onderzoekselement "In-vivo kwantitering van weefselnecrose".

1. De honden krijgen eerst operatief een katheter in de aorta geplaatst. Als het dier helemaal genezen is van de operatie worden er door de katheter eiwitten ingespoten en dezelfde dag ongeveer 20 bloedmonsters afgenomen. Dit wordt ongeveer twee keer per week gedaan. Het onderzoek dient om een methode te vinden om de hartinfarkt-grootte bij patiënten te bepalen.
2. Als er koortsreacties optreden krijgt de hond een spuitje. Tot nu toe is dat nog niet gebeurd.
3. Het is nog niet bekend hoeveel honden er nodig zijn omdat men nog niet weet hoe vaak de proef herhaald kan worden.
4. Na de operatie zijn de honden een paar dagen ziek en hebben koorts. Van de proeven zelf hebben ze geen last, behalve dat ze aan het eind van de dag wat moe zijn, misschien ook door bloedverlies. Er wordt nagegaan of er na de proef bloed kan worden toegediend.
5. Vindt extra controle noodzakelijk en vindt ook dat die nu in feite ontbreekt.
6. Heeft zelf geen bezwaar tegen dierproeven zolang er een goede controle is en de resultaten ook goed worden gebruikt. Heeft wel last van emotionele reacties van de buitenwereld als die hoort van proeven met honden. Die reacties zijn veel feller dan bij proeven met ratten, wat ze onjuist vindt.

Hans Jeekel doet proeven in de onderzoekselementen "Passieve enhance-ment en het effect van specifieke IgC uit de placenta bij niertransplantaties in DL-A getypeerde beagles".

1. Er worden nieren getransplanteerd in beagles, meestal 2 tegelijk. het gaat daarbij niet om de operatietechniek, die is voldoende bekend, maar om de overlevingsduur van de getransplanteerde nier. De overlevingsduur wordt beïnvloed door de dieren bepaalde biologische stoffen toe te dienen. Het onderzoek dient om de overlevingsduur van transplantaten in patiënten te verlengen en om de mate waarin die patiënten ziek zijn te verminderen, door de noodzakelijke medicijnen te verbeteren.
2. De proeven worden niet voortgezet totdat de honden vanzelf overlijden, want als de nierfunctie slecht is worden ze erg ziek, geven over, etc. Daarom krijgen ze een spuitje als het creatinine boven de 1000 mmol per liter komt.
3. Het gaat om ongeveer 75 honden per jaar.
4. De eerste 12 uur na de operatie is de konditie slecht. Daarna zijn ze snel op de been en voelen zich waarschijnlijk goed. Pas in de afstotingsfase worden ze weer ziek. Dit lijkt ook op het patroon bij patiënten.
5. De proeven moeten eerst getest worden in kleinere proefdieren zoals muizen en ratten.
6. Heeft zelf geregeld nog problemen, vooral als er technisch iets fout gaat of er complicaties optreden.

Harry Struyker Boudier doet proeven in het onderzoekselement "De invloed van chronische lichamelijke belasting op het sympathische zenuwstelsel en de bloeddruk bij normale en hypertensieve ratten".

1. Er wordt bloeddruk gemeten bij ratten d.m.v. een manchet, net zoals bij de mens, maar dan om de staart en d.m.v. een canule die eerst operatief in een arterie is gebracht. Tevens worden operatief elektroden in bepaalde hersenkernen gebracht. De operaties worden gevolgd door een herstelperiode. Het onderzoek dient om meer inzicht te krijgen in het ontstaan en verloop van hoge bloeddruk en om hiervoor therapieën te ontwikkelen.
2. In de akute experimenten krijgt het dier aan het einde een overdosis narcose. In de chronische proeven verandert de fysieke konditie niet en worden de dieren aan het einde van de observatieperiode afgemaakt.
3. Er worden tussen de 500 en 1000 dieren per jaar gebruikt.
4. Alle chirurgie gebeurt onder narcose. In de herstelperiode hebben we niet de indruk dat ze lijden. Tijdens de experimenten zelf bewegen de dieren zich vrij in hun kooien en krijgen alleen af en toe een injectie. De elektrische en chemische prikkeling van de hersenen, die zelf gevoelloos zijn, gebeurt niet in z.g. aversieve kernen, d.w.z. de dieren krijgen daarvan geen onaangename gewaarwordingen.
5. Vindt dat de universiteiten ervoor moeten waken dat de dierexperimenten volgens de juiste ethische normen gebeuren. Zou zelf geen bezwaar hebben als er nu en dan iemand binnen zou lopen om dit te controleren, wat op dit moment nog niet gebeurt.
6. Heeft zelf geen bezwaren tegen het type werk zoals dat nu gebeurt.

Paul Hermans doet proeven in het onderzoekselement "Afstoting van gevasculariseerde orgaantransplantaties".

1. Bij ratten worden onder narcose een aantal organen uitgenomen, waarna een overdosis narcose wordt gegeven. Uit deze organen worden bepaalde cellen geïsoleerd. Deze cellen worden ingespoten bij geiten en konijnen die hiertegen antistoffen maken. Deze antistoffen worden ingespoten bij ratten met getransplanteerde nieren. Het onderzoek dient om d.m.v. antisera tegen deze z.g. lymfoïde cellen de afstotingsreactie bij orgaantransplantaties te voorkomen of te remmen.
2. Als de geiten en konijnen een goed antiserum hebben gemaakt, worden ze onder narcose volledig verbloed en komen dus niet meer bij. Bij de niertransplantaties komt de donorrat ook niet meer bij. De ontvanger overleeft een periode die afhangt van de manipulaties. Als het ureum hierbij boven een zekere grens stijgt, wordt de nier als afgestoten beschouwd en krijgt de rat een spuitje.
3. Er worden per jaar ongeveer 20 konijnen, 6 geiten en 400 à 500 ratten gebruikt.
4. De ratten waarbij cellen geoogst worden, lijden zeker niet. Van de geiten en konijnen heb ik ook de indruk dat ze niet lijden. De dieren die een niertransplantatie ontvangen lijden waarschijnlijk wel, dat is ook te zien aan de dieren. Daar is helaas niets aan te doen, want dan zou je ze dagen en soms weken onder narcose moeten houden, wat technisch onmogelijk is, en bovendien onbekende effecten op het afstotingsproces zou kunnen hebben.
5. Vindt dat elke onderzoeker zich moet afvragen of hij wel proefdieren nodig heeft en bovendien iets van statistiek moet weten om de benodigde aantallen te kunnen schatten. Ook zou er controle moeten zijn op het soort proefdier dat gebruikt wordt omdat dit vaak het aantal benodigde dieren bepaalt.
6. Heeft met de meeste manipulaties geen problemen, maar vindt dat de onderzoeker bij sommige handelingen tijd en moeite moet besteden om na te gaan of het niet anders kan.

Rinske Gonggrijp doet proeven in het onderzoekselement "Subcellulaire vaccins van pseudomonas aerugina".

1. Muizen worden steeds in twee groepen verdeeld. De ene groep krijgt een vaccin toegediend dat op een vrij gekompliceerde manier uit bacterie-kweek wordt vervaardigd. Daarna worden beide groepen besmet met pseudomonas zodanig dat de groep zonder vaccin voor minstens 90% sterft.
Het onderzoek dient om een vaccin te vinden dat bepaalde groepen patiënten, o.a. met brandwonden en leukemie, tegen pseudomonas-infekties beschermt. Pseudomonas reageert namelijk nauwelijks op gewone antibiotica.
2. De onbehandelde groep sterft aan de infectie. De behandelde groep meestal niet. Deze dieren worden na 4 weken afgemaakt met ether.
3. Als alles goed loopt worden er 60 muizen per week gebruikt.
4. De dieren worden ziek en ze sterven meestal binnen 24 uur. Dit is voorlopig onvermijdelijk omdat je dit ziekteproces bestudeert. Tellingen van bacteriën in het bloed en afmaken bij te hoge aantallen wordt wel gedaan, maar geeft in ons geval geen zekerheid of de dieren echt beschermd worden.
5. Vindt dat er bij gebruik van proefdieren hoge eisen aan de planning en organisatie van het onderzoek worden gesteld. Vindt ook dat de onderzoeker onder goede leiding van biotechnici moet oefenen omdat onhandig prikken e.d. makkelijk tot onnodige problemen leidt.

6. Heeft wel een aversie gehad tegen sommige handelingen zoals prikken, maar vindt dierexperimenten geoorloofd als het belang van het onderzoek maar duidelijk is. Dus geen proefdieren voor lipsticks.

Wim Hermens
Inge Dauphin

3

Deel III

Experimenten op dieren - een beproeving ?

Inleiding

Experimenten zijn zo oud als de wetenschap. Nieuw daarentegen is de mogelijkheid, experimenten zeer doelgericht en efficiënt toe te passen, dankzij een betere beheersbaarheid van de omstandigheden. Daarmee hangt ook het nieuwe fenomeen van de grootschaligheid van experimenten samen. Het is vrij recent dat men heeft gepoogd criteria te vinden op grond waarvan experimenten verantwoordbaar zijn. Ik denk daarbij o.m. aan de Verklaring van Helsinki, waarin enkele aanbevelingen worden gegeven betreffende de gedragslijn van artsen die biomedisch spuurwerk verrichten. Het gaat vooral om criteria voor experimenten met mensen. Criteria voor experimenten met dieren worden niet genoemd; wel staat er een opmerking, en wel: ".....; ook dient het welzijn van dieren die voor spuurwerk worden gebruikt geëerbiedigd te worden".

Experiment

Experimenten zijn waarnemingen die in opzettelijk gearrangeerde omstandigheden en met duidelijke voorzorg worden gedaan, teneinde vooraf opgestelde hypothesen te verifiëren. Deze experimenten dienen het inzicht dat de mens nastreeft; het zijn eigenlijk vragen aan de natuur.

Het experiment in de geneeskunde

De geneeskunde kenmerkt zich (met veel andere wetenschappen) door haar empirische (en analytische) methode; dat betekent dat de waarneming - de ordening van waarnemingen en het geordend waarnemen - een grote rol speelt.

Individu en samenleving zijn gebaat bij een optimale geneeskunde en gezondheidszorg. Optimaal duidt op zo groot mogelijke zorgvuldigheid en deskundigheid en op een zo breed en adequaat mogelijke toepassing. Molière definieerde de geneeskunst als volgt: "Geneeskunst is het stoppen van medicijnen, waarvan men weinig weet, in patiënten, waarvan men nog veel minder weet". Cynici zullen zeggen dat er sinds Molière niet zoveel is veranderd. Het streven van de geneeskunde om in de definitie van Molière "weinig" en "veel minder" te vervangen door "alles" is een legitieme zaak, zolang de samenleving vraagt naar optimalisering van geneeskunde en gezondheidszorg. Het experiment is één van de mogelijkheden om deze optimale zorg te realiseren. Nagenoeg het gehele medische handelen heeft een experimenteel karakter, soms in zeer geringe mate, soms in grotere mate. Dit is o.m. te wijten aan het feit dat de prognose nooit met absolute zekerheid gesteld kan worden, de uitwerking van een medicament niet absoluut vaststaat, het effect van een behandeling niet volkomen zeker is.

Er is sprake van een experiment in strikte zin, wanneer bewust gekozen wordt voor een behandeling, waarvan het beoogde effect onvoldoende is beproefd en daarom nog te onzeker is.

Deze experimenten worden gedaan op mensen en op dieren. Voor beide geldt dat zorgvuldigheid betracht dient te worden (vgl. de Verklaring van Helsinki). Voor experimenten op mensen geldt bovendien dat het nodige vooronderzoek gedaan moet zijn en veelal ook proeven op dieren, om het risico voor de mens zo klein mogelijk te doen zijn. Het voert te ver buiten ons thema om alle criteria te noemen die bestaan t.a.v. experimenten op mensen, zoals de verhouding tussen persoonlijk en sociaal belang, het afwegen van de risico's, de vrijwillige instemming van de betrokkene, enz.

Experimenten op dieren

Zolang er experimenten met dieren worden uitgevoerd, bestaan er vragen over de verantwoording ervan. Is het überhaupt te verantwoorden, en zo ja, binnen welke grenzen? Bestaan er criteria voor de wijze waarop ze dienen te worden uitgevoerd?

Om een antwoord te kunnen geven op zulke vragen is het nodig onderliggende waarden, visies en beoordelingscriteria te verhelderen.

Hoe zien wij dieren? Ik noem twee extreme visies.

a. René Descartes definieert de mens dualistisch, d.w.z. hij onderscheidt in zijn antropologie twee aspecten. De mens is een "res extensa" en een "res cogitans", vergelijkbaar met lichaam en ziel; beide samen maken de mens uit.

Zijn mensbeeld impliceert dat een lichaam zonder ziel niets anders is dan een soort van apparaat. Een dier is slechts "res extensa". Een dier is bijgevolg niets anders dan een "bête machine". Indien men deze visie huldigt, maakt het principiële geen verschil of men een horloge demonteert of een dier onderwerpt aan vivisectie.

b. Lijnrecht hiertegenover staat een visie op dieren, die ik "antropomorfistisch" wil noemen. Deze visie houdt in dat specifiek menselijke kenmerken en eigenschappen aan dieren worden toegekend. Dit laatste gebeurt meestal vanuit onze ervaring met dieren die ons dierbaar zijn, bijvoorbeeld: mijn hond is mij zeer trouw, mijn poes is lief, mijn kanarie is erg gelukkig in zijn nieuwe kooitje, de leeuw is de koning der dieren, een leeuw die een zebra verslindt is wreed, ratten zijn onhygiënisch, ... enz.

Zowel de visie van Descartes als de antropomorfistische benaderingswijze hebben ernstige eenzijdigheden, waarvan ik er slechts één wil noemen.

Descartes sluit per definitie alle belevingen uit, die wij van levende wezens zoals dieren kennen: lijden, angst, lustbevrediging, e.d. De antropomorfistische benadering vult alle specifiek dierlijke belevingen in en aan met menselijke categorieën, zoals: verdriet, geluk, trouw, tevredenheid, enz.

De visie op en de waardering van dieren maakt uit of, in hoeverre en op welke wijze experimenten op dieren (en omgaan met dieren überhaupt) verantwoord zijn. Dieren citeren ons niet hun normen; zij kennen geen inspraak. Wij gaan om met dieren en hun recht op een waardige behandeling wordt verdedigd dóór mensen namens die dieren. Dieren voeren geen actie vóór of tegen behandelingen door mensen. Het voorbeeld van de aktie van vogels tegen mensen uit de film "The Byrds" van Alfred Hitchcock is een schoolvoorbeeld van antropomorfisme.

Wanneer wij spreken van "menswaardige behandeling" van dieren zegt dat uitdrukkelijk iets over de mens, namelijk of het "de mens waardig" is dieren op bepaalde wijze te behandelen.

Boven werd reeds gesteld dat experimenten in de geneeskunde nodig zijn om een optimale deskundigheid en zorgvuldigheid mogelijk te maken. Patiënt en samenleving vragen daarom. Ons rest de vraag, hoe experimenten kwalitatief en kwantitatief zō kunnen worden uitgevoerd, dat we ze "menswaardig" kunnen noemen.

Kriteria zijn slechts aan te geven op grond van een heldere visie omtrent de waarden die in het geding zijn en een keuze voor prioriteiten. De tijd is voorbij dat zulke criteria door gezaghebbende instanties bindend kunnen worden opgelegd zonder inspraak van alle betrokkenen.

Polarisatie of dialoog

Wanneer men de publikaties van de zijde van wetenschapsmensen die experimenten op dieren uitvoeren en de noodzakelijkheid ervan verdedigen vergelijkt met publikaties van tegenstanders van (bepaalde) experimenten op dieren, krijgt men niet de indruk dat er tussen beide partijen sprake is van een dialoog waarin men elkaars argumenten hoort en waardeert om te komen tot een juiste behartiging van ieders belangen.

In de publikaties worden standpunten verdedigd met rationale en emotionele argumenten. Voorstanders van experimenten op dieren wijzen op de noodzaak ervan. Ze duiden op de grote risico's, wanneer preparaten onvoldoende zijn getest. Ze wijzen op de grote successen van de bestrijding van infectieziekten, die zonder experimenten op dieren niet mogelijk zouden zijn. De tegenstanders voeren aan dat veel experimenten overbodig zijn en wijzen op het onzinnige lijden van "onze hond Loekie". Voorbeelden zijn er te over.

De wederzijdse verdachtmakingen die er tussen de regels te lezen zijn, de selectieve kritiek en de onevenwichtige vermenging van rationale en emotionele argumenten zet een polarisatie in gang die zichzelf stimuleert en slechts het tegendeel van het beoogde doel bewerkt. Bijvoorbeeld: wetenschappelijke experimenten worden geheim gehouden om de "lastige tegenstanders" geen kans te geven hun werk te storen. Daardoor krijgen ook malafide onderzoekers volop de kans hun privé-praktijken vrijelijk voort te zetten; de eventuele ontdekking ervan levert opnieuw een - selectief - argument voor de strijd tegen de experimenten met dieren überhaupt.

De tegenstanders propageren hun aktie vaak op een wijze die de weten-

schapsmensen noopt tot geheimhouding, omdat hun experimenten reeds bij voorbaat in diskrediet lijken te worden gebracht.

In tegenstelling tot de polarisatie biedt een dialoog tussen de partijen de gelegenheid tot openheid van zaken, waarna in onderling overleg verhelderd kan worden welke waarden en belangen in het geding zijn, welke criteria gevonden moeten worden. Een dialoog kan apriorismen en vooroordelen doorbreken die vaak bij polarisaties ontstaan en een fnuikende katalyserende uitwerking hebben. Door een dialoog tussen de betrokkenen is het bovendien mogelijk te ontdekken dat wetenschapsmensen zeer wel van dieren kunnen houden en dat bestrijders van bijvoorbeeld vivisektie de noodzaak van dierexperimenten erkennen. Het is niet louter denkbeeldig dat er meer gemeenschappelijke overtuigingen zijn dan op het eerste gezicht lijkt.

Zo'n dialoog lijkt mij een experiment dat niet geheel zonder risico's is voor de betrokkenen. Toch is dit een experiment dat de moeite waard is ondernomen te worden.

Jan Graat
Medische Ethiek

Deel IV

4

Vivisektie

Zoals de meesten wel zullen weten komt vivisektie neer op proefnemingen met levende dieren, waarvan de resultaten de diverse takken van de wetenschap zouden moeten dienen en sommige kommercieele aangelegenheden. Dit artikel beperkt zich tot de vivisektie m.b.t. de medische wetenschap. Vooropgesteld zij dat vivisektie helaas wel noodzakelijk is, omdat je zonder proefnemingen nu eenmaal geen betrouwbare ondergrond hebt, dan wel om een betrouwbaar geneesmiddel op de markt te kunnen brengen. Maar je kunt je afvragen of al die experimenten inderdaad wel een steentje bijdragen aan onze gezondheid, en of het ook wel nodig is om zoveel medicijnen te ontwikkelen.

Hoeveel proeven worden er gedaan om naar dingen te zoeken die in het verleden al bewezen zijn? Indien alle geslaagde proeven zouden worden vastgelegd, zouden eventuele dubbele experimenten voorkomen kunnen worden, want nu gebeuren diverse proeven dubbel. Ze worden gedaan in Maastricht, maar ook in Groningen en Amsterdam. Dat weet iedere wetenschapper. Het vastleggen van de uitslag van een proef hoeft niet alleen een registratie in te houden, ook kan dit worden vastgelegd op film en video. Op deze manier kan het practicum onderwijs aan studenten voor een groot deel worden vervangen want dat heeft ook een groot aandeel in de proefnemingen.

Voorts speelt een stukje sensatie en nieuwsgierigheid een rol. Is het niet mooi een staaltje te laten zien dat een ander nog niet klaargespeeld heeft?

Voor wat betreft medicamenten: jammer genoeg is het zo dat veel mensen voor het minste of geringste het medicijnkastje induiken, dat uitpuilt van de pillen, poeders, en noem maar op. Als je je dan enerzijds gaat afvragen hoeveel hiervoor geëxperimenteerd is, en anderzijds of het werkelijk een noodzaak is, dan zou je achteraf zeggen dat het eigenlijk niet nodig zou zijn geweest. Voor het oplossen van sommige kwalen zijn ook alternatieven denkbaar. De concurrentiestrijd en de juridische vervolging bij een verkeerd medicijn zijn er ook oorzaken van dat er veel dierproeven gedaan moeten worden vóór het produkt op de markt komt. Trouwens om nog even een ander tipje van de sluier op te lichten voor wat betreft registratie van proefdieren, wat houdt deze eigenlijk in? Je kunt dieren betrekken van een handel(aar) die geregistreerd staat, maar waar krijgt hij de dieren nou eigenlijk vandaan? Dat is de vraag, en kun je dan spreken van een registratie m.b.t. het dier?

En dan vraag ik me als laatste nog af of de proeven die gedaan worden

niet op een andere manier kunnen gebeuren. Er wordt vaak vergeten dat een dier, met name een hond, ook een psyche heeft, en dat elk dier er één is.

Als mens heb je moreel gezien niet het recht om een dier als voorwerp te beschouwen en, wanneer je het met de vivisektie in verband brengt, dieren als produktiemateriaal te gebruiken.

Edwin Dakman.
lid Antivivisektiebond

einde

Beste derdejaars

Ons kwam ter ore dat enkele derdejaars geklaagd hadden dat in Maffius slechts door een beperkt aantal mensen gepubliceerd werd. Wij nodigen hen bij deze uit iets van zich te laten horen, en om enige houvast aan hun geschrijf te verlenen de nu volgende schetsjes.

Hendrik Jan Scholten
Henny Peltenburg
(van de HEROES, weetjewel)

hoe een zonnige ochtend bedreigd werd en gelukkig nog net gered

De derdejaarsstudent, ja die noeste werker van het eerste uur, woont in bij moe, en met het doosje brood onder de snelbinders vertrekt hij juist uit Simpelveld, zich met grote spoed begevend naar zijn grote liefde: Studielandschap II.

Terwijl een vroege vierdejaars rustig zit weg te kateren achter een slappe tas, trachtte onze friswangige derdejaars druk gebarend de aandacht te trekken van het koffieschenkend personeel. Nadat hij de hoop een consumptie te krijgen heeft opgegeven, voegt hij zich bij een groepje kakelende jaargenoten, die een meningsverschil blijken te hebben over de ware aard van angiotensine-II. Wat was het probleem? Onze jonge onderzoekers konden het maar niet eens worden over de vraag of renine nu een angiotensine-II vormt om angiotensine-I te aktiveren, ofwel dat hier weer sprake was van een derde faktor, waar ze het vorig blok al menige nachtmerrie over hadden gehad.

Onze vierdejaars begreep dat de rustige voortzetting van deze zonnige ochtend gevaar liep als hij niets ondernam. Met tegenzin - men moet de jeugd in zijn hoopvolle initiatieven niet te zeer frustreren - maakte hij met een enkel woord niet alleen het probleem duidelijk, maar ontdeed tegelijkertijd het hele gebied van de nephrofysiologie van haar sluier.

Vervolg blz. 31

publicaties, voordrachten en congressen

Dr. H. Struyker Boudier van de capaciteitsgroep Farmacologie heeft van 15 tot 30 januari een aantal universiteiten in de V.S. en Canada bezocht. Hij heeft zich daar verdiept in o.a. een aantal controleerbare farmacotherapeutische toedieningssystemen, het uitvoeren van simulatie studies betreffende cardiovasculaire farmacotherapie, nieuwe technieken op het gebied van hersenonderzoek, computersimulatiemodellen als hulpmiddelen bij probleemgeoriënteerd medisch onderwijs. Gedurende zijn verblijf in de V.S. heeft Struyker Boudier de volgende voordrachten gehouden :

- " Pharmacokinetics and hemodynamic actions of propranolol in the spontaneously hypertensive rat" voor de ALZA Research Corporation te Palo Alto, Cal.
- " The role of the nervous system in the mode of action of beta-blocking agents" voor het Dept. of Psysiology te Jackson.
- " Central nervous system control of blood pressure" voor het Dept. of Neurosciences te Purdue.

Dr. A. Appels van de capaciteitsgroep Medische Psychologie heeft van 7 tot 11 november 1977 een bezoek gebracht aan Praag. Hij heeft daar voor een groep van het Instituut Hygieny a Epidemiologie (vergelijkbaar met het TNO in Nederland) een voordracht gehouden over "Occupational stress and its pathways to coronary heart disease". Aansluitend heeft Appels een seminar gegeven over psychologische meetinstrumenten bij cardiovasculair onderzoek. Bij zijn bezoek aan het cardiologisch centrum te Praaf (IKEM) werden de mogelijkheden besproken voor verdere contacten op het gebied van epidemiologisch onderzoek.

Dr. K. van der Meer van de dienst Bibliotheek heeft in december 1977 de First International On-line Information Meeting in Londen bijgewoond. Op deze bijeenkomst van informatie- en netwerkspecialisten werd o.a. gesproken over de te verwachten ontwikkelingen in de nationale en internationale netwerken, en over vergelijkend onderzoek van data bases.

Van Prof.dr. K. Rahn is een artikel verschenen in "Verh.Dtsch.Ges. Kreislaufforschg. 43, 132 (1977)", onder de titel "Therapie der Hochdruckkrise".

In "European Journal of clinical Pharmacologie 12, 241-245 (1977) werd een artikel van Rahn gepubliceerd met de titel "Influence of the Decarboxylase Inhibitor Benserazide on the Antihypertensive Effect and Metabolism of Alpha-Methyl dopa in Patients with Essential Hypertension".

Het januari-nummer van het maandblad Metamedica bevat drie artikelen over probleem-georiënteerd onderwijs, zoals dat in praktijk gebracht wordt aan de medische faculteit van de RL.

De titels zijn : "Probleem-georiënteerd onderwijs: leren aan de hand van problemen" (H.G.Schmidt)

"Groepsonderwijs in het medisch kurrikulum" (Peter A.J.Bouhuijs)

"Evaluatie aan de Medische Faculteit Maastricht" (Tjaart Imbos, Maarten Verwijnen)

De auteurs zijn medewerkers van de capaciteitsgroep Onderwijsontwikkeling en Onderwijsresearch.

In "Arzneimittel-Forschung/Drug Research 27, 12, 2266-2270 (1977) werd een artikel gepubliceerd onder de titel "Quantum Chemical Studies on Cloridine and Related Derivates". Aan deze publicatie werkte mee K. van der Meer, momenteel werkzaam bij de dienst Bibliotheek.

T.B.

albert schweitzer symposium

"Eerbied voor het leven-nu", is het thema van het Albert-Schweitzer Symposium dat van 28 september t/m 1 oktober 1978 in Deventer gehouden wordt.

Dit internationaal symposium wordt georganiseerd door de Stichting Nederlands Albert Schweitzer Fonds (N.A.S.F.), in samenwerking met de "Association Internationale de l'Hôpital Albert Schweitzer à Lambaréné et de son Oeuvre (A.I.S.L.).

Het programma van dit symposium ligt bij de dienst Voorlichting ter inzage.

studiebeurzen rotary international

Rotary International (distrikt Zeeland, N.Brabant en Limburg) beschikt over 1 of 2 studiebeurzen per jaar via de Rotary Foundation. Deze beurzen zijn bestemd voor Nederlandse jongeren welke in 1980 hun studie voltooien. De beurs biedt de mogelijkheid om gedurende 1 jaar naar eigen keuze aan een buitenlandse universiteit een gespecialiseerde studie te volgen, Aanmelding voor 1 maart 1978 bij Ir.K.Kooy, Ansbalduslaan 11 te Waalre.

symposium "de wetenschapswinkel"

De Vereniging voor Technische Physica van de Afdeling der Technische Natuurkunde van de TH te Delft houdt in het kader van haar negende lustrum op 8 en 9 maart een symposium over de Wetenschapswinkel. Voor inlichtingen kunt u terecht bij Rob Schellekens 015-131391 of 786122).

subsidies praeventiefonds

Het Praeventiefonds heeft tot taak het nemen of bevorderen van maatregelen, welke strekken om ziekte te voorkomen of de gezondheid te bevorderen. Deze taak wordt o.m. vervuld door het verlenen van subsidies in de kosten van wetenschappelijk onderzoek. Deze onderzoeken, bij voorkeur van toegepast wetenschappelijke aard, dienen gericht te zijn op de preventie van ziekte of de bevordering van de gezondheid en zowel wat de tijdsduur als de kosten betreft overzienbaar te zijn.

Belanghebbenden kunnen zich voor de toezending van een aanvraagformulier en van de algemene richtlijnen wenden tot de Secretaris van het Bestuur van het Praeventiefonds, Frankenstraat 3 te 's-Gravenhage, telefoon nummer 070 - 541776.

ter inzage

Bij de dienst Voorlichting liggen ter inzage:

Jaarverslag 1977 van het Medisch en Maatschappelijk Informatie Centrum (MEMIC)

Jaarverslag 1977 van het Ziekenhuis Maastricht.

T.B.

georganiseerd overlegorgaan

Op 20 december 1977 heeft de vijfde vergadering plaatsgevonden van het Georganiseerd Overlegorgaan inzake personeelsaangelegenheden bij de RL. Hieronder volgt een weergave van hetgeen besproken is.

- Bij de bespreking van het ontwikkelingsplan heeft de voorzitter medegedeeld dat er naar gestreefd is de medewerkers te betrekken bij de tot standkoming van het ontwikkelingsplan. Ook heeft de voorzitter gezegd het te betreuren indien dit overleg tussen chef en medewerkers niet in alle gevallen heeft plaatsgevonden.
Hoewel het in de bedoeling ligt het werkoverleg formeel te gaan regelen, hoeft men dit moment niet af te wachten, zo werd gesteld.
- Gelet op de huidige opbouwfase van de RL, met betrekkelijk weinig formatieplaatsen en mogelijkheden, is het niet goed mogelijk duidelijk onderscheid te maken tussen wetenschappelijke assistenten en wetenschappelijke ambtenaren.
Met het oog op de taak waarmee de medewerkers worden belast heeft het CvB besloten voorlopig geen wetenschappelijk assistenten aan te stellen.
Indiensttredend wetenschappelijk personeel dat wordt benoemd op de zgn. poolplaatsen, zal worden aangesteld als wetenschappelijk ambtenaar.
Op deze poolplaatsen zullen in principe geen leden van het niet-wetenschappelijk personeel worden benoemd, tenzij voor tijdelijke kortdurende (2 jaar) projecten.
- In de conceptnota "Formatiebeleid" en de conceptnota "Procedure functieonderzoeken t.b.v. het niet-wetenschappelijk personeel" van de Dienst Personele Zaken en Studentenbelangen wordt ingegaan op de achtergronden van het functieonderzoek en de procedure die bij het functieonderzoek zou kunnen worden gevolgd.
Behoudens enige opmerkingen over details kan de personeelsdelegatie met de nota "Formatiebeleid" instemmen, hoewel zij de titel niet in overeenstemming acht met de inhoud. Men vindt het beter te spreken van een nota "Achtergronden voor functieonderzoek".
Ten aanzien van de nota die handelt over de procedure heeft de personeelsdelegatie kritiek op de samenstelling van de Adviescommissie Functiewaardering. Haar bezwaren richten zich met name tegen het lidmaatschap van de adviescommissie door de leden van de z.g. werkgroep personeelsbeleid. Deze werkgroep is naar het oordeel van het G.O. niet op basis van verkiezingen of anderszins representatief te achten, terwijl ook twijfel bestaat over de deskundigheid van de leden.
De voorkeur van de personeelsdelegatie gaat uit naar een benoeming door de U-Raad, waarbij ook het G.O., in waarnemende zin, betrokken zou moeten worden.
Bij de bestuursdelegatie bestaat begrip voor dit standpunt en er wordt toegezegd dat bij de herziening van de nota met de geuite kritiek rekening zal worden gehouden.
- Door de Dienst Personele Zaken en Studentenbelangen is een nota over stages opgesteld. Uitgangspunt is dat stages onderwijs zijn. Omdat de stagebegeleiding veel tijd kost, kan bij de universiteit slechts een beperkt aantal stagiaires worden geplaatst.
Met de nota, die verder als elementen kent de stageovereenkomst, het stageplan, de stagebegeleider en het contact met de onderwijsinstelling, gaat de personeelsdelegatie akkoord.

Over de veiligheidsmaatregelen/-voorzieningen met betrekking tot virologisch onderzoek wordt van bestuurszijde medegedeeld dat door diverse oorzaken het advies van de ingeschakelde deskundige langer op zich heeft laten wachten dan aanvankelijk te voorzien was. In het advies dat het CvB zeer recent heeft bereikt, worden maatregelen voorgesteld van preventieve en curatieve aard met betrekking tot te treffen voorzieningen.

Het CvB heeft de Commissie Veiligheidszaken verzocht op korte termijn commentaar te leveren en de adviseur verzocht voorstellen te doen voor de uitvoering.

Intussen blijft gelden dat de betreffende onderzoek-activiteiten niet of slechts bij hoge uitzondering plaatsvinden in afwachting van definitieve voorzieningen.

- Op vragen van de personeelsdelegatie naar de tot standkoming van het academisch Ziekenhuis Maastricht, deelt de voorzitter mee dat er naar gestreefd wordt dat het academisch Ziekenhuis Maastricht omstreeks 1988 - 1989 een feit zal zijn. Thans dient een basisfilosofie te worden opgesteld en moet in het kader van de regionale gezondheidszorg worden nagegaan wat de implicaties van de akademisering voor het ziekenhuis St. Annadal zijn. Ook zal onderzocht dienen te worden hoe het academisch Ziekenhuis Maastricht en Ziekenhuis St. Annadal bestuurlijk in elkaar kunnen schuiven.
- In verband met het feit dat dit de laatste G.O.-vergadering is waaraan de heer Tans, als voorzitter deelneemt, spreekt de personeelsdelegatie haar waardering uit voor de wijze waarop de heer Tans aan het Georganiseerd Overleg gestalte heeft gegeven en de wijze waarop hij de vergaderingen heeft geleid. De heer Tans geeft in zijn reactie te kennen dat hij in het G.O. een goede sfeer en bereidheid heeft aangetroffen om te komen tot werkelijk overleg; een overleg dat niet uitgaat van scherpe tegenstellingen, maar van een wil om gezamenlijk te komen tot een goed personeelsbeleid met begrip voor elkaars positie. Hij vertrouwt er op dat men op deze weg verder zal gaan en wenst het G.O. alle succes.
- De volgende vergadering is vastgesteld op dinsdag 21 maart 1978.

OPROEP NIEUWE LEDEN KOMMISSIE STUDENTENVOORZIENINGEN

Volgens artikel 28 van de W.U.B. is de Universiteitsraad belast met "de zorg voor de voorzieningen ten behoeve van de studenten".

Alle voorstellen op het gebied van de studentenvoorzieningen, die in de Universiteitsraad aan de orde komen, worden eerst behandeld in de Kommissie Studentenvoorzieningen van de raad.

Door het recente vertrek van enkele leden dient deze kommissie thans aangevuld en uitgebreid te worden. De gedachten gaan daarbij met name uit naar student-leden.

De kommissie vergadert een keer in de veertien dagen, op dinsdagmiddag van 16.15 uur tot + 17.30 uur.

Naar tijdsbeslag brengt deelname aan de kommissie ongeveer 1 à 1½ uur werk per week met zich mee.

Voor alle duidelijkheid wordt erop gewezen, dat de kommissie géén zelfstandige beslissingsbevoegdheid heeft; de kommissie brengt slechts adviezen uit aan de Universiteitsraad. Wèl kan de kommissie vaak een belangrijk stempel drukken op de beslissing die de Universiteitsraad gaat nemen, doordat zaken op het gebied van de studentenvoorzieningen in de kommissie meer in detail worden besproken dan in de Universiteitsraad mogelijk is.

Degenen, die belangstelling hebben voor deze functie en daarvoor in aanmerking willen komen, dan wel zij die de aandacht willen vestigen op kandidaten, worden verzocht zich in verbinding te stellen met het Presidium van de Universiteitsraad. De reakties zullen uiteraard met de nodige vertrouwelijkheid en zorgvuldigheid worden behandeld. Belangstellenden worden verzocht te reageren vóór do. 16 maart 1978, 14.00 uur.

De griffier van de Universiteitsraad is ambtshalve belast met het sekretariaat van het Presidium; bij hem kunnen nadere inlichtingen worden verkregen.

(H., kr. 211, tst. 111/122).

wie

wat

waar

per 1 februari 1978

mej. E.M.H. Nijsten
dr. J.A. Schuerman

administratief medewerkster
wetenschappelijk medewerker

Rectoraat
Kapaciteitsgroep Medische Psychologie

per 13 februari 1978

mw. E.M. van Biesen-Valkenburg

administratief medewerkster

Kapaciteitsgroep Gezondheidszorgonderzoek

per 1 maart 1978

drs. J.M. Gijsen
mw. A.A.V.J. Vincken-Lensing

wetenschappelijk medewerker
administratief medewerkster

Kapaciteitsgroep Sociale Psychiatrie
Dienst Financiële Administratie

DIENST PERSONELE ZAKEN
EN STUDENTENBELANGEN

KOFFIE- OPROER OOK IN MAASTRICHT

Naar aanleiding van onderstaand artikel rijst de vraag of wij in Maastricht ook niet eens van ons moeten laten gaan horen. Immers, wij betalen al geruime tijd vijf cent meer voor een kopje koffie en thee. Maastricht loopt kennelijk op de tijd vooruit. De prijsverhoging geldt immers overal al sinds 1 januari 1978 terwijl wij pas per september 1977 een prijsverhoging mochten doorberekenen. Waarom geeft zulks elders aanleiding tot gemompel en gemor en blijven wij hier braaf op onze kontjes zitten? Zijn wij door het nieuwe systeem soms over alles zo tevreden dat wij niet hoeven te morren? Niets is toch minder waar. Het gekonkel viert hoogtij. Studenten sluipen via allerlei wegen commissies binnen. Men wil wel degelijk zijn zegje doen. Het enige wat ons opvalt is dat het studentencollectief niet bestaat, althans hier niet. Op het moment dat er iets gebeurt waarmee we het niet zo één twee drie behoeven eens te zijn gaat er bij ons allemaal heus wel een belletje rinkelen, enkelen zullen

zelfs hun ongenoegen spuien. Maar als dan het moment van activeren aanwezig is, laten we het afweten. We lijden hier aan passieve activitis. Nu is het wel zo dat als je over iets onbenulligs als een koffieprijsverhoging je druk moet gaan maken het eind wel degelijk zoek is. Gelukkig maar dat daar hier geen reactie op gekomen is. Men weet kennelijk op andere universiteiten ook niet meer waar men zich nu wel over druk moet maken. Over het feit dat Pais de studieduur wil gaan verkorten heb ik hier nog niets gehoord. We zijn nu al doodsbenauwd dat we alles in zes jaar af moeten krijgen, we twijfelen of we met de duur van zes jaar wel arts kunnen worden. Spreken we ons daarover uit? Kennelijk vinden wij het best dat de studieduur verkort kan worden. Het overbekende voorbeeld van de uitreiking van het kandidaats hoef ik hier niet in herinnering te brengen.

Studenten, laat je niet in de war brengen door een koffieoproer, maar word wel wakker. Drink méér zwarte koffie, ook al is hij dan vijf cent duurder!

Jan Duyzers.

Koffie-oproer

De vlam van het verzet in universitair Nederland blijkt nog niet gedoofd te zijn. Op verschillende universiteiten en hogescholen zijn protestacties gaande. Die protesten richten zich niet tegen herprogrammering van de studieduur. Evenmin tegen de studieduurverkortung. En ook niet tegen het functioneren van de universitaire democratie in Nederland. Niets van dit alles. Men maakt zich nu vreselijk druk over de op 1 januari van kracht geworden prijsverhoging voor de universitaire kopjes koffie en thee. Probleem: aan de Groningse universiteit is na de prijsverhogingen met vijf cent een kop koffie nu wel dertig cent en een kop thee een kwartje gaan kosten. Dat heeft volgens de Groningse universiteitskrant tot gemompel en gemor onder studenten personeel geleid. Het blad vindt dat de prijsverhoging ook „wel op een psychologisch erg ongelukkig moment is gekomen”, omdat de winkelprijzen voor koffie en thee onlangs werden verlaagd. In Groningen, waar het universitaire kopje koffie in weerwil van ministeriële richtlijnen jarenlang slechts een dubbeltje kostte, heeft men berekend.

dat studenten en personeelsleden nu per jaar gemiddeld honderd tot tweehonderd gulden meer aan universitaire koffie en thee zullen moeten uitgeven.

De Groningse Studenten Bond (GSB) maakt zich derhalve op om in de universitaire kantines met informatieborden en dia-apparatuur tegen de prijsverhogingen te protesteren.

Koffie-oproer dreigt ook in Tilburg en Eindhoven. Aan de Katholieke Hogeschool in Tilburg is op aanwijzing van de minister niet alleen de koffie en thee een stuiver duurder geworden. Maar ook de gratis koffieronde voor het personeel in de ochtend verviel. Vorig jaar al was de gratis koffieronde in de middag afgeschaft.

De Tilburgse afdeling van de Ambtenarenbond ABVA, zo meldt het Tilburgs Hogeschoolblad, heeft zich nu in een pruttelend schrijven tot het bestuur van de hogeschool gewend en legt uit dat de maatregelen elk personeelslid in 1978 gemiddeld 168 gulden gaat kosten, wat neerkomt op 0,6 procent van een modaal bruto-inkomen van 28 duizend gulden.

De bond, die inmiddels een krachtvolle handtekeningactie startte, uit protest tegen de prijsverhogingen, plaatste haar protest in het kader van

„de strijd om de prijscompensatie”. Tenslotte op de Technische Hogeschool in Eindhoven. Opwinding en verontwaardiging. Daar kost een bekertje koffie van 150 cc uit de automaat sinds 1 januari 35 cent. Vorig jaar hoefde men slechts een kwartje te betalen voor een bekertje van 180 cc. Deze prijsverhoging heeft ertoe geleid dat een groeiende groep Hogeschoolmedewerkers in eigen kamer of laboratorium koffie is gaan zetten. Het hoofd van de Eindhovense kantine dienst schat dat er op de T.H. al zo'n 400 particuliere koffiezetapparaten in gebruik zijn. Hij noemt 'al dat illegale koffiezetten een serieuze bedreiging voor de werkgelegenheid' van het kantinepersoneel.

Wat leek doodgewaand vertoont toch een opflukkering van leven: het echte universitaire verzet steekt zijn kop weer op.

DE VOLKSKRANT
FEBR. 78

RUIMTELIJKE ORDENING IN LIMBURG, een geschiedenisles

Nu de behandeling van de ENCI-aanvraag tot afgraving van het Plateau van Margraten zich voortsleept is het aardig kennis te nemen van de volgende geschiedenis, die opgetekend is in een enige jaren oude brochure "CAESTERT oftewel een handleiding voor VOLKSMISLEIDERS", opgetekend door Ger Groothuysen en Mat Sniijders.

Het gebied van Caestert is een uniek natuurgebied, gelegen ten zuiden van Maastricht op de helling van de St. Pietersberg en omsloten door het Albertkanaal, het kanaal Luik-Maastricht en de ENCI-groeve.

In 1953 wees de wetenschappelijke Belgisch Nederlandse Commissie ter bescherming van de St. Pietersberg op de grote wetenschappelijke waarde en rekreatieve betekenis van dit gebied. Voor de Maastrichtenaar was het een graag bezocht natuurgebied.

Een inventarisatie uit 1964 levert de volgende gegevens op. Er zijn 361 hogere plantensoorten, 39 soorten mossen en 1 paddestoelsoort, samen 401

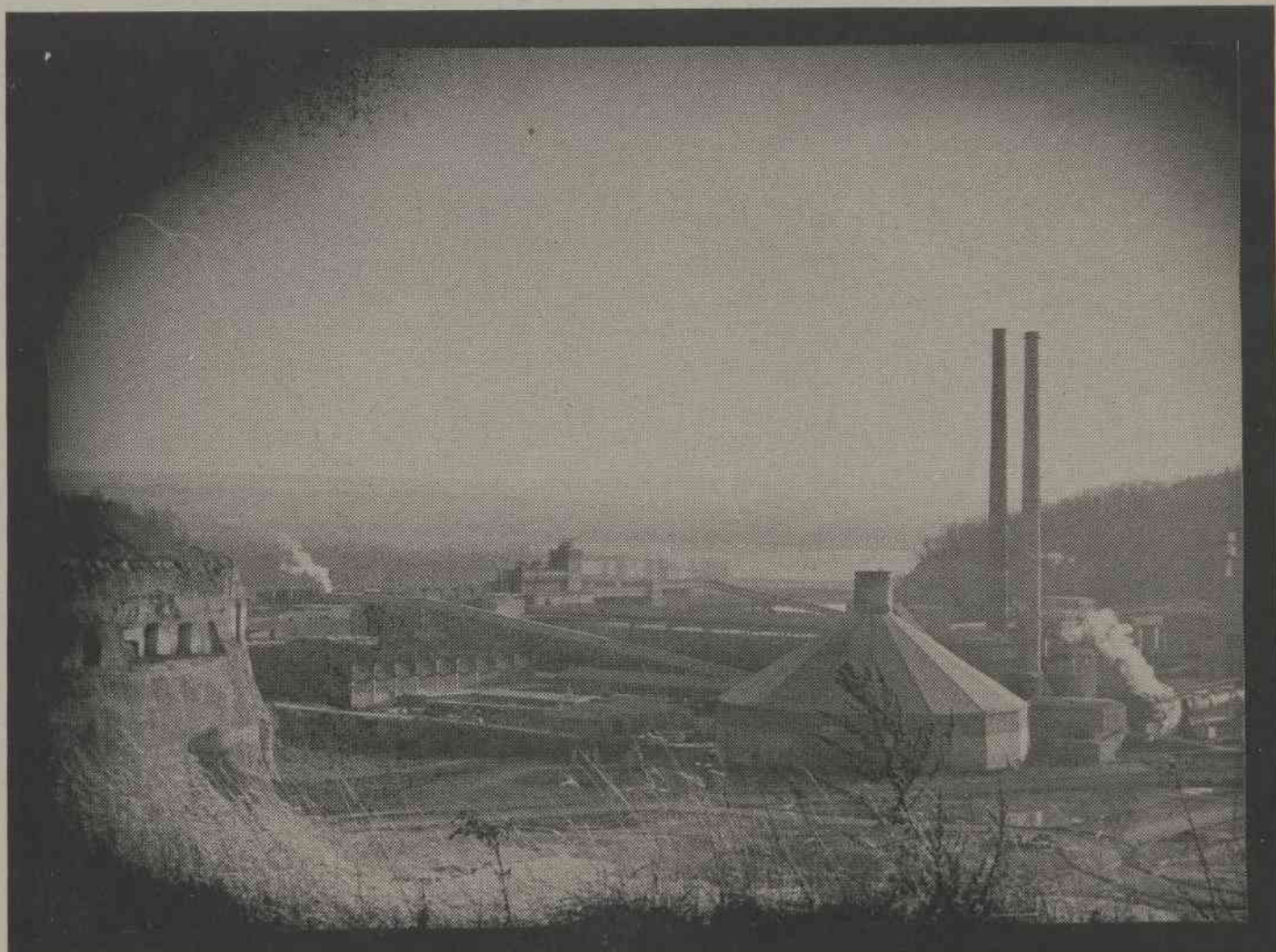

Foto : André Ament

Het plateau van Margraten in de toekomst ?

plantensoorten. Daarnaast vele zoogdieren (o.a. hermelijn, bunzing, steenmarter, das), waaronder 11 soorten vleermuizen. Tussen alle groeiende gewassen en krioelend gespuis stond daar ook het eeuwenoude kasteel Caestert, gedeeltelijk in gebruik als café t.b.v. de talrijke wandelaars.

Helaas, de grond waarop het stond was heilig, althans voor de CBR, de Belgische mergelproducerende moedermaatschappij van de ENCI. Dat dit op de monumentenlijst voorkomende kasteel voor de mergelwinning-aspiraties van de CBR/ENCI moest wijken toont de genoemde brochure aan:

- In oktober 1966 stort de toren in. Hier wordt geen ruchtbaarheid aan gegeven in de Belgische kranten. Pas een week later staat 't in DNL. De oorzaak van de instorting is onbekend. Twee dagen voor de instorting was het gebouw nog verhuurd aan Navo-militairen.
- Op 6 november 1971 merkt een ENCI-woordvoerder in het L.D. naar aanleiding van handtekeningenacties tot behoud van Caestert op: "Het enige wat gebeurt is dat een levensgevaarlijk gebouw, dat nergens meer toe dient en onbewoond is, zal verdwijnen".
- In 1956 kon men nog in "ENCI-schakels", het ENCI personeelsblad, lezen: "Op grond hiervan ('t feit, dat CBR de met zorg vervulde eigenaar van Caestert is, HH) kan men ervan verzekerd zijn dat dit goed niet het lot van zoveel oude kastelen te beurt zal vallen, die het tegen de aanval der jaren langzaam maar zeker begeven".
- Het restant van het kasteel wordt in 1972 in brand gestoken. Enige dagen tevoren blijkt een ingenieur waardevolle eikenhouten delen eruit te hebben gehaald.

Bij het verlenen van vergunningen voor afgravingen op het Plateau van Margraten heeft de provincie tot dusverre kommerciële belangen steeds het zwaarst laten wegen. Het gevaar is groot, dat dat weer gebeurt bij de genadeslag, die het Plateau bedreigt, de huidige concessieaanvragen van de ENCI. Tegen de methodes, die de mergelproducenten aanwendden om hun doeleinden te bereiken bleek tot nu toe immers niets (op)gewassen, zelfs geen 401 kruiden.

Kies bewust een school voor uw kind!

Maastricht heeft vele kleuter- en basisscholen. De Nutsschool Oost is hier één van, echter met een geheel eigen karakter. De school dankt haar naam aan de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, een vereniging die reeds 200 jaar werk doet op o.a. het gebied van de onderwijs- vernieuwing. Nu is onze school een zelfstandige stichting met een uit de ouders gevormd bestuur en een oudercommissie, die gezamenlijk het beleid bepalen.

De Nutsschool is een open school, d.w.z. dat kinderen van allerlei gezindten naast elkaar op school zitten, terwijl er ook mogelijkheden open blijven voor godsdienstonderwijs en voorbereiding op en begeleiding bij de eerste communie.

De KLEUTERSCHOOL werkt met projekt-onderwijs. Elke maand wordt er een stencil gemaakt van de geplande projekten. Alle activiteiten op de kleuterschool worden gedurende die tijd gewijd aan het geplande projekt, b.v.: hoe kun je wonen.

Doelstelling hiervan is de kinderen bewust te maken dat er vele manieren van wonen zijn. De kleuterschool wordt geleid door twee kleuterleidsters. Het is niet zo dat wanneer een kind bij een leidster terecht komt het het hele jaar bij haar blijft. Elke dag moeten de kleuters een keuze doen voor een bepaalde activiteit. De verschillende activiteiten zijn verdeeld over de beide lokalen en dus over de beide leidsters. Zo is het mogelijk dat de kleuter met beide leidsters in aanraking komt. Omdat het projekt-onderwijs en de keuzemogelijkheden veel vergen van de leidsters is ouderhulp zeer gewenst en vindt dan ook plaats, zodat elke kleuter voldoende aandacht geniet.

De overgang van het kleuteronderwijs naar het basisonderwijs geschiedt niet abrupt. De oudste

kleuters gaan in hun laatste kleuterjaar geregeld naar de eerste klas om daar te "werken", de eerste klassers gaan dan tot de herfstvakantie één middag per week naar de kleuterschool. Vele activiteiten zoals schoolreis, weekopening, exkursies worden door de kleuterschool en de eerste en tweede klas samen gedaan.

Niet-schoolrijpe kinderen mogen nog best een jaartje "kleuteren". Wat dan een tijdverlies lijkt, blijkt later meestal een tijdwinst te zijn.

De BASISSSCHOOL werkt met niveau-groepen. Dit geldt voor de belangrijkste vakken zoals rekenen, lezen en taal. Het komt er in de praktijk op neer dat de hele school b.v. rekenen heeft. Een leerling uit de 3e klas zit wat betreft rekenen op het niveau van de 2e klas en rekt dan in de 2e klas. Zitten blijven omdat het rekenen niet voldoende op peil is, is dan niet nodig, want als hij in de 4e klas zit, rekt hij verder in de 3e klas. In de 6e klas blijft een enkele leerling nog wel eens een jaartje "rijpen". Dit werken in niveaugroepen vindt in de eerste schooluren plaats. Ook hierbij zijn vele ouders behulpzaam. Klassikale uitleg wordt echter niet verwaarloosd. Aardrijkskunde en geschiedenis worden klassikaal gegeven, evenals creatieve vorming, muzikale vorming, sport (o.a. zwemmen vanaf de 1e klas), films, weekopening e.d.

De basisschool bezit bovendien een documentatiecentrum, alwaar de kinderen zelf werken aan bepaalde opdrachten en zo eigen verantwoordelijkheid leren dragen voor het maken en afwerken van een opdracht. Doordat vele kinderen van veraf, soms zelfs van buiten Maastricht, komen is het overblijven noodzakelijk geworden. De kinderen eten dan eerst hun

boterham op en spelen daarna buiten, bij slecht weer in de gymnastiekzaal.

De schooltijden zijn:

maandag, dinsdag, donderdag en

vrijdag van 8.30 - 14.45 uur

woensdag 8.30 - 12.00 uur.

De kleuterschool begint steeds om 8.45 uur.

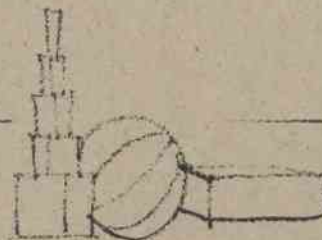
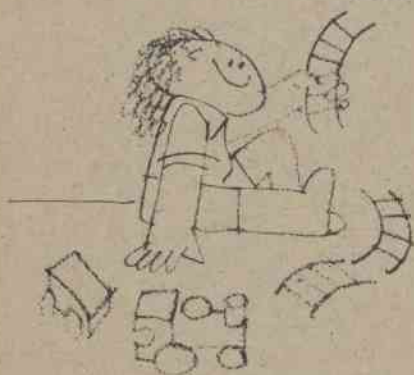
U kunt altijd onder schooltijd langskomen, en neem dan uw kind(eren) mee !

De Nutsschool Oost houdt twee open dagen om ieder die een schoolkeuze voor zijn kind(eren) moet maken nader kennis te laten maken met de school en zijn activiteiten. Deze open dagen vinden plaats op zaterdag 25 februari en zaterdag 18 maart 1978 van 10.00 - 12.30 uur.

Marguérite Diederiks.

Nutsschool Oost
Juliana van Stolberglaan 50
Maastricht
Tel. 043-621716.

! Red.: Zijn er nog andere vrouwen van medewerkers die iets te melden hebben?

Gina

Alternatief
AAA mbtenaren
Aktiecomité

postbus 52
BADHOEVEDORP

Het Alternatief Ambtenaren Aktiecomitee heeft in januari een nieuw pamflet uitgegeven. Het AAA streeft naar een matiging en nivellering van de salarissen van beter betaalde ambtenaren ten gunste van de werkgelegenheid (zie Maffius december 1977).

De komende week zal dit pamflet op uitgebreide schaal worden verspreid. Van harte ter lezing aanbevolen.

Hans Hagen,
Vijverdal, tst. 2093.

Het VrouwenHuis

Op 5 januari j.l. werd in Maastricht onder grote belangstelling (sommigen spraken van 400, anderen van 600 vrouwen) het Vrouwenhuis geopend.

Om wat meer informatie te krijgen ben ik gaan praten met Annette, Mieke en Ellen, die alle drie actief zijn in het Vrouwenhuis. Ik heb ze een aantal vragen voorgelegd, die zo hier en daar wel gehoord worden als het gesprek over het Vrouwenhuis gaat.

Wat is het doel van het Vrouwenhuis?

Het Vrouwenhuis is in de eerste plaats bedoeld als ontmoetingscentrum voor vrouwen. Het is een plaats waar vrouwen makkelijk binnen kunnen lopen om iets te drinken en met elkaar te praten. Er worden ook thema-avonden gehouden en kursussen gegeven. Wat er precies georganiseerd wordt, hangt af van de behoefte en belangstelling van de vrouwen zelf. Er is behoefte aan praten over jezelf en je rol in de maatschappij (er zijn al een aantal praatgroepen), aan bijscholing en aan het stimuleren van eigen creativiteit. Om een voorbeeld te geven van een thema-avond: er is onlangs een avond geweest met als thema "de vrouw in de overgang" met aansluitend een discussie over dit onderwerp, e.e.a. in samenwerking met de organisatie Vido (vrouwen in de overgang).

Zijn er nieuwe plannen voor de nabije toekomst?

Binnenkort zal er een Vrouwenkrant verschijnen, met o.a. het doel voorlichting te geven en discussie over een aantal vraagstukken aan te kaarten.

In opbouw is ook een bibliotheek, waar boeken geleend kunnen worden over emancipatiezaken en feminisme, en tijdschriften daarover kunnen worden ingezien.

Ik krijg de aarzelende opmerking dat ik voor de bibliotheek nog niet al te veel propaganda moet maken, omdat het aantal uit te lenen boeken zo gering is (misschien kan de universiteit wat missen?).

Enfin, inlichtingen over plaats en openingstijden van de bibliotheek zijn te verkrijgen in het Vrouwenhuis.

Binnen niet al te lange tijd zal ook een filmweek met vrouwenfilms georganiseerd worden, in samenwerking met het Filmhuis. En komt er een vrouwenkabaretgroep.

Verder staat op het programma o.a. een thema-avond over vrouwenmis-handeling, in samenwerking met de Stichting "Blijf van mijn lijf".

Op mijn vraag:

Waarom mogen er geen mannen in het Vrouwenhuis?

... wordt er wat gezocht en niet-begrijpend naar mij gekeken. Ik ben dan bang dat ik een stencil met het antwoord krijg uitgereikt. Ik vraag dus maar vlug:

Is het aparte clubs hebben voor mannen en vrouwen niet al achterhaald?

Ik krijg dan verontwaardigd te horen dat de Lion's Club er ook alleen voor mannen is.

Er wordt toegegeven dat de toestand inderdaad pas ideaal zal zijn als er in het samengaan van mannen en vrouwen geen enkele vorm van bedreiging en onderdrukking schuilt voor wie dan ook.

Het blijkt dat er veel vrouwen zijn die er makkelijker toe lijken te komen om over hun eigen situatie te praten zonder dat er mannen aanwezig zijn. Er is veel herkenning van elkaars situatie, onderling. Dat er behoefte aan deze vorm van bij elkaar zijn is, bewijst het aantal van + 120 vrouwen dat elke donderdagavond komt van ca. 20.00 uur tot ca. 0.30 uur in de Hoogbrugstraat 42, Maastricht.

Voor inlichtingen: 043-12175 of 043-34031.

Puck Muller.

P.S. Sorry Ger, je mag ècht niet mee.

Evenementenlijst

Filohuis Maastricht, Capucijnengang 3, tel. 14025

28 febr., 1 en 2 maart
7, 8, 9 maart
14, 15, 16 maart

21, 22, 23 maart
28, 29, 30 maart

Het Bruine Theater

Voor inlichtingen: Arno Lipsch, tel. 043 - 625889.

: Festival 1978
: "Themroc" van Claude Farello
: "Informationen aus dem Hinterland" van Günther Wallraff
: "De arde is een zondig lied" van Rami Holberg
: Palestinaweek.

komt allen!

Maastrichts
Studenten
Overleg

ALGEMENE VERGADERING

op dinsdag 7 maart om 20.00 uur
in de aula van het Hoofdgebouw
met onder andere de volgende

- punten:
- 5e en 6e jaar, inleiding
- R. Winter en C. van Boven
- begeleiding studenten,
- R. Willighagen, C.v. Boven
- studentenvoorzieningen,
- P. Devilée, H. Wenting.

Vervolg van blz. 17

Het geknip van de heggeschaar van Bernard benadrukte de ingetreden stilte alleen nog maar, en onze vierdejaars kon weer rustig een slokje nemen, terwijl enkele stralen van het ochtendzonnetje hem vreedzaam in de nek kietelden, als om hun instemming te betuigen.

**Telefooncel
aan diggelen**
MAASTRICHT - Aan het
Oranjeplein in Maastricht
is dit weekeinde een tele-
fooncel vernield.
Alle ruiten werden ingesla-
gen en de telefoon werd
meegenomen.

Toen wij dit artikel voorlegden aan de ons allen welbekende student uit het derde studiejaar X, was zijn reactie als volgt: zijn lichaam kromde zich en zijn kijkertjes bewogen onrustig heen en weer in zijn oogkassen, de reactie zo bekend bij dieren die zich in het nauw gedreven voelden. Natuurlijk was hij er zich niet van bewust dat dit nu de adrenaline was, welks wezen hij nu reeds twee jaar trachtte te doorgronden en waar hij nu jammerlijk de openbaring van miste.

Hologig staarde hij in onze verbaasde glimlach. Toen begon zijn mond te trillen en terwijl hij met zijn hoofd zoekend naar de grond keek, haperde hij: "Zijn jullie nu al dronken?"

(Nee, beste X, we zijn broodnuchter en kraakhelder en benieuwd naar jouw visie op dit intriëste kranteberichtje, waarschijnlijk de tragiek van iemand die contact zoekt en het niet kreeg en wiens enige oplossing was, het kommunikatiemiddel te vernietigen.)

Vervolgens troffen wij de derdejaars Y aan, zogenaamd druk studierend achter een dik boek. Na onze ontmoedigende ervaring met X boden wij hem, nu enigszins schuchter, een kopje koffie aan. Wakkergeschud uit zijn droom, kwam er een stamelend "Nee" uit, en toen: "Ik heb al gehad".

Hendrik Jan Scholten
Henny Peltenburg

O/W sportdag medewerker(sters) te Groningen

De mogelijkheid om voor deze sportdag in te schrijven, bestaat nog tot 10 maart. Gebruik daarvoor het uitgereikte inschrijfformulier. Mocht men dit niet hebben gekregen, neem dan even contact op met Gerard v.d. Heyden, toestel 114 Hoofdgebouw.

Men kan inschrijven voor de volgende sporten:

- voetbal
- volleybal (dames)
- tennis (dames en heren)
- badminton (dames en heren)
- tafeltennis (dames en heren)

- schaken
- dammen
- bridge.

Gerard v.d. Heyden

Coopertest

Test Uw konditie. Op maandag 20 maart kan men weer de Cooper-test afleggen.

Starttijden: 17.30, 17.45 en 18.00 uur.

Plaats: Sportpark Jekerdal.

lieve mensen

- Kandidaats 4

Twee maanden later.

De winter loopt weer ten einde. De "soms ondankbare taak" van de studieresultatencommissie nog lang niet, integendeel. Op dinsdag 21 februari hebben we kunnen genieten van de eerste openbare pronkzitting van de commissie van beroep.

Op de rol stond het beroep dat twee studenten hebben aangetekend tegen het besluit van de SRC. Dit besluit betekent voor hen een jaar overdoen.

De zitting werd geopend met een waarschuwing aan te hoop gestroomde menigte om vooral niet met straatvuil te gooien. Gelukkig werd het spektakel snel verdaagd.

Misschien ziet de commissie van beroep wat duidelijker dan de SRC dat het nu voorgestelde vonnis volgens het examenreglement toch eigenlijk voorafgegaan had moeten worden door een op maat gesneden inhaalprogramma.

Maar minister Pais kan tevreden zijn. Ook Maastricht begint nu eindelijk eens wat mensen weg te selekteren.

- Neurologie 3

Van het neurologies front niets dan positieve berichten.

Er is een voordracht gesteld. Wie weet kunnen we eind '79 toch nog wel snel een inhaalblok meepikken.

- 5e & 6e jaar; optellen en aftrekken

Met het keuzeonderwijs is het merkwaardig gesteld. Kon de keuzecatalogus afgelopen jaar nog beginnen met de vaststelling dat ons curriculum 15 keuzeblokken van één maand telt, nu blijkt dat anders geregeld te gaan worden.

Afgaande op de laatste berichten kom ik al rekenend op minstens 16 maanden verplicht onderwijs in de laatste twee jaar. Dan zijn er dus nog slechts 4 maanden over voor keuzeonderwijs, terwijl we er nog 9 (negen) te goed zouden hebben. Op die manier komen we bovendien in de knoop met de inhaalprogramma's voor al die mensen die straks voor hun doctoraal gaan zakken. Tenzij ..... tenzij, maar dat durf ik zelfs van de onderwijscommissie haast niet te denken, men aan onze vakantiedagen gaat sleutelen.

Het zou dus geen gek idee voor onze nieuwe dekaan zijn om over deze materie op korte termijn een hoorzitting te beleggen.

Jaap Zuidweg.

Het is weer zo ver

Over enkele maanden is het academisch jaar afgelopen en wordt de RL-deur achter ons in het slot gegooid.

Vrij .... (?)

Maar eerst een knal-eindfeest. De Koko-ontspanningscommissie heeft de taak gekregen dit te arrangeren. We zijn echter maar 4 man sterk (misschien nog een 5e met organisatie-talent) en alle 4 zijn we studenten.

Daarom wilden wij de medewerkers vragen of ze de energie hebben met ons in een eindfeestcommissie te werken om samen een denderend feest - zo mogelijk beter dan andere jaren - op touw te zetten. Een commissie van in totaal 8 man lijkt ons het meest efficiënt.

Willen degenen die zich hiervoor willen inzetten een kort briefje in het postvak van de Koko-ontspanningscommissie (Koko-kamer) deponeren vóór 11 maart.

Binnen een week zullen we ze dan terug schrijven.

Namens de ontspanningscommissie,

Irene Jung
Karen Hartgers.

P.S. Voor verdere informatie kunt u altijd terecht bij Irene Jung of Karen Hartgers, p/a Koko-ontspanningscommissie, Hoofdbouw.

Het universiteitskoor schreeuwt om versterking !!!

Hierbij willen wij nog eens een beroep doen op alle leden van de universitaire gemeenschap die belangstelling hebben voor koorzang, om lid te worden van het universiteitskoor.

Het koor heeft dringend nieuwe leden nodig. Deze leden hopen wij in het bijzonder te krijgen van de medewerkers, aangezien deze zeer ondervertegenwoordigd zijn in ons koor. Ondanks allerlei akties krijgt het bestuur geen reacties van de medewerkers van de RL.

Ook mensen die denken een slechte stem te hebben blijken vaak de beste koorzangers te zijn, aangezien zij zich goed in een koor kunnen aanpassen. Verder wordt er in het universiteitskoor de nodige aandacht aan de stemvorming en de theoretische muziekkennis besteed. Op deze manier proberen wij onze stem te beheersen en zodoende het mooiste instrument, dat ieder individu bezit, te ontplooiën.

Het universiteitskoor wil een zo gevarieerd mogelijk programma opbouwen, zodat iedereen aan zijn trekken kan komen.

De repetities vinden plaats op maandag van 19.00 tot 21.00 uur.

OVERWIN DE DREMPELVREES EN WORD LID VAN HET UNIVERSITEITSKOOR;

Verdere informatie kan men krijgen bij:

Jo Ploum	tel. 045-456213
Leo Baur	tel. 045-313442
Joop Collon	tel. 04494-46119
Jan Weerts	tel. 045-313754.